

Kaks argumenti Kuldvõtmekese küsimuses

Kuldvõtmekese idee üks väärtustest on kandnud esimesi vilju. Üle pika aja on poliitilisse väitlusse emotsionaalsete iseenese tarkusele tuginevate heietamiste kohale asunud argumenteeritud ratsionaalne käsitlus. Minule silma jäänud mõlemad kaks käsitlust olid asjalikud ja tuginedes põhiseadusele, rääkisid Kuldvõtmekese kasutamise kaheldavast võimalusest. Kõik argumendid olid põhjendatud põhiseadusega.

Siiski on minul kaks sellist argumenti mille tõttu ma ei saa nõustuda nende kahe hea artikli seisukohaga. Esimene argument tuleneb tegelikkuse praktikast ja teine põhjendab seda teoreetiliselt.

Tegelikkuse praktika on konstitutsioonile tuginev õigus - meie lähiajaloo praktikas läbikäidud etapp.

Kui Eesti Kodanike Komiteed püstitasid ülesande - liidust välja ja Eesti iseseisvaks – leidis palju häid artikleid mis sama veenvalt ja argumenteeritult näitasid, et see ei ole kooskõlas või läheb suisa vastuollu nii Eesti NSV kui ka NSVLiidu konstitutsioonidega.

Sellisel juhul oluks kodanike õigustest ülemuslikum konstitutsiooni õigus ja meie praegune iseseisvus ja konstitutsioon oleksid õigustühised ja vastuolu oluks "kehtetu" konstitutsiooniga.

Kuna toll ajahetkel oli NSV Liidu ja Eesti NSV demokraatia tugevam kui praegu konstitutsioonile apelleerivatel konstitutsionokraatoslastel või konstitutsioonilise diktatuuri viljelejal - võitis 1991. aastal NSV Liidus ja Eesti NSV-s demokraatia, kogunike otsus.

Teise argumendi juures ei lasku ma arutlusse kui demokraatlik on tänane Eesti. Viitan vaid asjaolule, et avalikult viitavad minu arvates kõik võimude esindajad ja valdav osa kodanikest demokraatiale kui kehtivale õigusele. Selline on ka esimese Tartu ülikooli (s.1632) Locke (s.1632) kaasaegse, teaduslik seisukoht.

Vastuolu demokraatia ja konstitutsionokraatia vahe.

Demokraatia eeldab, kodanikud on kõrgem võim, võim on kodanike käes. Kodanikega võrdselt või rääkimata kõrgemat legaalset võimu ei ole. Selleks ei ole ka konstitutsioon. Kodanike võim on piiratud vaid oma võimu piiramise võimaluse puudumisega (Locke).

Kuidas kodanikud oma võimu saavad teostada, selleks on mitmeid kasutatuid ja veel mittekasutatud võimalusi. Piirdugem vaid loeteluga: valimine, referendum, kodanike inventur (Eesti Kodanike Komiteed), rahastamine (tehniline, märkimisväärsete lisakulutusteta meetod, usun tema efektiivsusesse kuigi maailmas kasutamise kogemused puuduvad).

Piirdugem meil eeldatavaga kus peaks toimima järgmine hierarhia: kodanikud kui riigi omanikud - kõrgem aste, konstitutsioon kui teine aste, riigiparlat kui kolmas aste ja Montesquieu järgi kolmeks sõltumatuks jaotatuna (nii hästi, halvasti kui se meil õnnestunud).

Kokkuvõttes: konstitutsioon saab ette näha - kuidas teostada (juhend) kuid mitte keelata referendumite tegemist mõnel muul viisil, näiteks kodanike esindusel (kodanike komiteedel, erakondadel) ja kodanikualgatuse korras.

Raivo Paas